

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен  
татар әдәбиятынан олимпиада сорауларына җаваплар  
(муниципаль тур, 2017-2018 уку елы). 11 нче сыйныф**

**Башкару вакыты – 180 минут  
Гомуми балл - 100**

**I. Теоретик биремнәр (35 балл).**

1. Түбәндә тәкъдим ителгән әсәрләрнең авторын, төрен һәм жанрын билгеләгез (20 балл):

*“Көз” – Г.Исхакый, проза яки эпик төр, повесть*

*“Алдым-бирдем” – Г.Исхакый, драма төр, драма*

*“Кем җырлады?” – Ә.Еники, проза яки эпик төр, хикәя*

*“Кичер, илем” – М.Жәлил, поэзия яки лирик төр, күңел лирикасы  
яки шигырь*

*“Кыңгыраулы яшел гармун” – Ф.Кәрим, поэзия яки лиро-эпик төр,  
поэма*

2. Х.Туфанның “Сөйли торган материя” шигыреннән алынган әлеге өзекнең нинди үлчәмдә язылганлыгын һәм ничек рифмалашуын (а, б, в шартлы билгеләре ярдәмендә) билгеләгез (5 балл):

*Юл читенә басып, уйга талып,*

*Карап тора гүзәл миләүшә.*

*Кайларгадыр барган юлчы аңа*

*Йомшак кына итеп эндәшә... 10 / 9, а-б-в-б*

3. Әлеге билгеләмәләрдән реализм төшенчәсенә туры килгәннен сайлап алыгыз (5 балл):

1) *вакыйгаларны, кешеләрне, аларның тормыш-яшәешен чынбарлыктагыча, җәмгыять, мохит белән тыгыз бәйләнештә сурәтләүгә йөз тоткан иҗат юнәлеше;*

2) *вакыйгаларны, кешеләрне, аларның тормыш-яшәешен чынбарлыктагыча, хыял белән тыгыз бәйләнештә сурәтләүгә йөз тоткан иҗат юнәлеше;*

3) *геройларны, аларның тормыш-яшәешен чынбарлыктагыча, тирән күңел кичерешләре, фантастик вакыйгалар белән тыгыз бәйләнештә сурәтләүгә йөз тоткан иҗат юнәлеше;*

4) *билгеле бер геройның тормышындагы бер этапны тасвирлауга йөз тоткан иҗат юнәлеше.*

4. Социалистик реализмга мөнәсәбәтле әсәрләрдә төп урынны ала (5 балл):

*А) активист герой, коммунист образының социалистик җәмгыять төзүдә катнашуын күрсәтү, совет дәүләте төзү барышын сурәтләү объекты итеп күтәрү;*

Б) хыялый геройның социалистик жәмгыять төзүгә бәйле күңел кичерешләрэн сурәтләү объекты итеп күтәрү;

В) хыялый геройның аң-белемгә корылган жәмгыять төзүгә бәйле күңел кичерешләрэн сурәтләү объекты итеп күтәрү;

Г) жәмгыятьтәге тәртипләрне, идеологик кануннарны кискен тәнкыйтьләү.

## **II. Әдәби ижатка караган биремнәр (45 балл).**

1. Н.Исәнбәтнең “Идегәй” трагедиясендә Норадын язмышы ничек тәмамлана? (5 балл) **Бик күп адашып йөрүләрден соң, Идегәй янына кайта, этисеннән бәхиллек сорап үлә.**

2. “Батыр үзе үлгәндә дә, / Эше белән сүзе үлми, / Аңа чыккан жыр үлми” өзегендә Субра нинди фикер житкерә? Кем турында сүз бара? Батыр һәм жыр образларына ул нинди мәгънә сала? Әсәр сюжетына бәйләп жавап бирегез. (15 балл) **Идегәйнең батырлыгы, кылган гамәлләренең кыйммәте, үлемсезлеге турында сөйли, аның эшләренең дәвам ителүен күрсәтә...**

3. Норадынның фажигасе нидән гыйбарәт? Әсәр сюжетына бәйләп жавап бирегез. (10 балл) **Дуамаллык, тормыш тәҗрибәсе житмәү сәбәпле, күп хаталар кыла, этисенең хаклы булуын соңлап аңлый, этисе белән теләктәшләр була алмый, язмышы һәлакәт белән тәмамлана.**

4. Әсәр сюжетында Субра картның ролен аңлатыгыз. (15 балл) **Автор фикерен житкереп бара, һәр геройга туры юл күрсәтә һ.б.**

## **III. Ижади бирем (20 балл).**

1. *Кеше күңеле - дәрья...* Текстны дәвам итеп, кечкенә генә хикәя языгыз.